

Västnådar och skyltar
på Dalabygden

Besök en fäbod i sommar

På fäboden finns tolv eldhus som ägs av flera enskilda ägare.

Ärteråsen är en av Sveriges största bevarade fäbod-
dar. Den är högt belägen
i Näsets by i Ore socken.
Fäboden har öppen hela
sommaren.

Enligt turistbyrån i Furudal är
många turister förundrade över
vyn som sträcker sig efter fäbod-
vallen. Många väljer därför att be-
söka platsen.

Fäboden har anor ända från
1400-talet, men hade sin storhets-
tid under mitten av 1800-talet.

Tillsammans med hundratals
betandes djur bodde många per-
soner på vallen.

Fäboden brukades fram till
1954 och har i dag landets stör-
sta samling av bevarade eldhus.
Många av de eldhus som fanns
under storhetstiden finns kvar än
i dag.

Att eldstäderna anlagts direkt
på jordgolvet vittnar om eldstu-
gans primitiva typ.

I dag drivs Ärteråsens fäbod av
en ideell förening.

Frivilliga personer delar upp
sommарveckorna mellan sig. De
sköter om såväl kor som serve-
ring, vars överskott går till restau-
rering.

I dag betar Sunnanheds fjällkor
på vallen vilket bidrar till att hålla
ytorna öppna samtidigt som de
skapar liv och rörelse till vallen.
Dessutom bidrar de betande dju-
ren till en rik och ovanlig flora.
Beroende på var i byn brukarna
bodde vandrade de olika stigar
upp till fäboden.

På senare tid har man arbetat
med röjningen längs fäbodsstigarna.
Den västra stigen, som är cir-
ka åtta kilometer lång, har även
försetts med informationsskyltar.

Fäboden är öppen för allmänhe-
ten under hela sommaren. Kartor
och annan information finns hos
turistbyråerna i Rättvik och Furu-
dal.

EMELY BAKKEN

Allmogefår har sin egen ylletröja och regnkappa

Det blev en heldag i ullens tecken när många kom för att få veta mer om ylle-garns härkomst och för att umgås med får i gammal fåbodmiljö, vilket fåren gladeligen ställde upp på.

Kerstin Danielsson arrangerar ullens dag tillsammans med maken Bosse. Det är tredje året i rad som de visar upp fåren på Ärteråsens fåbod. Tanken med dagen är att sprida information om den utrottningshotad allmogefårasen.

Inför dagen har Bosse och Kerstin valt ut en flock får som är lite extra keliga. Besökarna fick bland annat träffa de vuxna tackorna Kari, Maljt och Malin samt Karis lamm Stig och Sirl.

Kerstin berättar att de gärna döper fåren efter typiska dala-namn såsom Olle, Mats eller Karin. De ser till att ha olika namn på alla får som kommer och går

Både vuxna och barn ville prova på tvättning.

FOTO EMELV BAKKEN

genom åren. Namninspirationen får de från almanackan.

Under dagen fick besökarna bland annat tova egna råttor. Intresset av skapandet var stort bland barnen. Mycket såpa gick åt då ullen fixerades kring en stor grankotte som fyllde sin roll som rättans kropp.

Kerstin berättar om när hon

satt och kardade under Oreveckan. Många barn kom förbi och tittade. De tyckte det var så kul att de inte ville gå därifrån.

- I dagens samhälle är det sällan barn får träffa djur. Många besökare tycker det är fantastiskt att få komma nära fåren. Vi vill få folk att komma upp hit till vallen. Samtidigt passar vi på att informera folk om möjligheterna

Många tog chansen att tova sin egen råtta.

med kardning och tvättning, säger Kerstin.

Hon pratar varmt om fårasen. Det speciella med allmogefår är att de finns i många olika färger. Brun, svart, vit, beige och grå. Kerstin låter spinna garn av ullen. Hon berättar att fåren klipps två gånger per år, under våren och hösten.

Varje får ger cirka ett kilo ull. Eftersom alla får är olika till färgen lägger de tid på att sortera ullen i färghögar. När varje färghög består av några kilo ull skickar Kerstin ullen till spinneriet.

Om de skulle blanda ihop alla

färgerna skulle garnet bli grått och tråkigt. Det är roligare med färg, tycker Kerstin.

- Vi klipper fåren tidigt på hösten. Fåren går ute hela året, därför måste de hinna få tillbaka ullen innan kylan kommer. Dörren till fårhuset står alltid öppen så de kan gå ut och in som de vill. Regn och blåst tycker de inte om men kyla är inget problem. Fåren ligger gärna ute i snön fastän det är 10-15 grader kallt. Det speciella med allmogefåren är att de har en ull som består av en bottenull och ett täckhår. Bottenullen är fårets ylletröja, den är väldigt mjuk och värmande. Täckhåret är långt och glatt och fungerar som fårets regnkappa.

Kerstin berättar att fåren är feta i ullen, vilket tydligt känns när man klappar dem. Därför är ullfettet perfekt att använda till handkrämer, vilket i produktens innehållsförteckning benämns som lanolin.

EMELV BAKKEN

